

PROFESOR

prof. Elena Ruscău

**OBICEIURILE CICLULUI
CALENDARISTIC DE PE VALEA
BÂRGĂULUI**

EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA

ISBN 978-630-6502-77-6

prof. Elena Ruscău

**OBICEIURILE CICLULUI CALENDARISTIC
DE PE VALEA BÂRGĂULUI**

EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA
2022

TEXT © Obiceiurile ciclului calendaristic de pe Valea Bârgăului/prof. Elena Ruscău

Toate drepturile rezervate autorului

Consilier editorial: lect. dr. Tiberiu Irimia

Lector de carte: ing. drd. Paula Mândrean

Tehnoredactare: prof. Elena Ruscău

Coperta I-IV: prof. Alexandru Georgiu

Corectura: prof. Elena Ruscău

Grafică generală: prof. Alexandru Georgiu

Editura Meritocrat Cluj-Napoca

Tel. 0760 607 889, 0741 494 338

e-mail: meritocratj@gmail.com

© 2022 Editura Meritocrat Cluj-Napoca

Toate drepturile grafice asupra acestei ediții aparțin editurii Meritocrat, orice reproducere sau modificare, indiferent de formă și suport, neautorizată urmând să suporte consecințele legii

Responsabilitatea calității corecturii textului din această carte aparține autorului.

OBICEIURILE CALENDARISTICE

Bârgăuanii își iubesc mejdia și obiceiurile, își prețuiesc tradiția și cultura și au puterea să-i privească în ochi, cu limpezimea privirii, pe cei care stau la taifas. Locuitorii acestor plaiuri încântătoare prin farmecul lor, oameni harnici, iuți și iubitori de frumos, au știut dintotdeauna să îmbine munca cu cântecul și voia bună.

OBICEIURI DE IARNĂ

Obiceiuri de Crăciun, Anul Nou și Bobotează

Obiceiurile calendaristice au un caracter ciclic, fiind repetate în forme similare la anumite date fixe ale anului, acestora fiindu-le caracteristică, în primul rând, legătura directă sau indirectă cu muncile de peste an și, prin intermediul lor, cu viața și bunăstarea individului și colectivității.

Din întreg repertoriul obiceiurilor calendaristice conservate în cultura poporului român, cele legate de festivizarea Anului Nou rețin în mod deosebit atenția prin amploarea lor, prin bogăția și varietatea valorilor artistice integrate în formele lor de desfășurare.

Pentru poezia obiceiurilor calendaristice pot fi luate în discuție creații legate de obiceiul plugușorului, colindatului, umblatului cu steaua, sorcova, turca (capra) din cadrul obiceiurilor de Anul Nou.

Printre obiceiurile calendaristice tradiționale, cele ale sărbătorilor de iarnă ocupă, datorită amplitudinii lor, un loc deosebit. Acestea sunt sărbătorile schimbării anului, desfășurându-se între 24 decembrie și 7 ianuarie și au ca punct central Crăciunul și Anul Nou, încheindu-se cu Boboteaza.

Cel mai frumos obicei de Crăciun este „colindatul”. Se colindă în toate cele trei zile ale Sărbătorii Crăciunului. Dimineața, în ajunul Crăciunului, copiii merg cu „ajunatul”, spunând când intră în casă: „Ziua de azi, la mulți ani!”. Se spune că pentru a avea noroc, spor și fericire, în casă este bine ca prima persoană care intră în casă în ziua de ajun să fie bărbat sau băiat.

Tot în ajunul Crăciunului se împodobește, în majoritatea caselor, Pomul de Crăciun, iar seara cei care merg cu colindatul sunt copiii, care mai demult primeau pentru colindă mere, nuci sau covrigi, însă acum, în zilele noastre, copiii sunt răsplătiți pentru colindă doar cu bani.

Copiii merg cu colinda doar până la o anumită oră, după aceea merg la „colindat” oamenii mari.

În prima seară de Crăciun se colindă, de regulă, familiile cu grad de rudenie apropiate. În celelalte două seri se merge la alte familii, prieteni și cunoscuți.

Feciorii, încă de după Sfântul Nicolae, se scriau „în bere”, își alegeau un „căpitan de bere”, care mai era numit și „colmen”. Căpitan era ales cel care avea bani ca să plătească muzica, bani pe care avea să-i recupereze mai târziu de la ceilalți feciori.

Acești feciori mergeau în seara de Crăciun la fete la „colindat”, fiecare fecior preferând o anumită fată din sat. Fetele trebuiau să pregătească mâncare și băutură, ca să aibă cu ce să îi servească pe feciori.

De la Crăciun și până la sfârșitul lunii ianuarie se organiza la Căminul Cultural „bera”, adică „jocul”, unde participau atât feciorii și fetele, cât și părinții acestora. Fetele, pe rând, trebuiau să aducă mâncare și băutură pentru muzicanți.

Dacă, cel care era ales căpitan, nu ajungea la ora stabilită, era legat de un stâlp, iar fetele și feciorii jucau în jurul lui, el fiind „pedepsit” deoarece a întârziat.

Pe lângă „colindat”, de Crăciun și Anul Nou se joacă „turca” (capra), se umblă „Cu steaua”, „Plugușorul”, „Sorocova”.

Colindele domină sărbătorile Crăciunului și ale Anului Nou atât prin numărul lor mare, cât și prin frumusețea muzicii și a poeziei lor.

Poezia colindelor continuă stadii evolute ale poeziei descriptive, dezvoltând însă, prin repertoriul ei de bază, foarte bogat reprezentat în folclorul românesc, forme alegorice și simbolice de transmitere a urării.

După modul de desfășurare a obiceiului și după structura poeziei se disting două tipuri de colinde: a) *colindele pentru copii*, urări directe, scurte, urmate de cererea darurilor și versuri satirice; b) *colindele de ceată* (interpretate de ceata de flăcăi, care joacă un rol important în practicarea acestor obiceiuri). Unii folcloriști disting și aici între *colindele de zori* și *colindele propriu-zise*.

Tipul ardelenesc al *colindelor de zori* este, de fapt, în stadiul actual de evoluție, un *colind de fereastră* cu rol de vestire a sărbătorii.

În ce privește *colindele propriu-zise*, acestea se caracterizează printr-o mare varietate tematică și imagistică, determinată de caracterul individualizat al urării. Funcția de urare se realizează specific, potrivit diferitelor situații tip ale grupurilor umane aparținând colectivității (grupuri de vârstă, situație familială și socială profesională etc.). Există deci tipuri funcționale diferite, fiecare tip implicând, la rândul lui, un număr mai mare sau mai restrâns de teme. Fiecare temă poate fi realizată prin subiecte diferite sau prin complexe diferite de imagini.

Dintre principalele tipuri funcționale ale *colindelor*, cel reprezentat prin *colindele de fereastră* conservă statutul de urare generalizată. Rostul lor este vestirea sărbătorii și trezirea rituală a gospodarilor în prima zi a noului an. Acestea nu se deosebesc foarte mult de *colindele de zori*, având aceeași structură. Un element care apare, totuși, să le diferențieze constă în faptul că accentul nu cade numai pe prezentarea cetei de colindători și descrierea ritualului îndeplinit de ceată, ci și pe prezentarea gospodarului însuși sau a caselor sale.

Colindele copiilor sunt scurte și vestesc prin ele nașterea Mântuitorului în seara de Crăciun.

„Astăzi s-a născut Hristos
Mesia chip luminos”

Colindatul celor mari este diferit de al celor mici, el având un pronunțat caracter religios, evocându-se secvențe din periplul Mariei și al lui Iosif, nașterea Mântuitorului și diferite scene din Biblie:

„Dumnezeu de la-nceput
Toată lumea o făcut
Și-o făcut și pe Hristos

Pe Adam foarte frumos.
Și-o luat din coasta sa
Și-a făcut și pe Eva.
Și de mână i-o luat
Și în Rai că i-o băgat
Toți pomii le-o arătat.
Numai din pomu-nflorit
Să nu mânce că-i oprit.
Iar șarpele, șarpe viclean
El în măr că s-o suit
Pe-o creangă s-o ncolăcit
Și creanga o picat jos
Și în ea un măr frumos.
Eva intrând în păcat
Cu poftă mare-a gustat
Din mărul ce l-o aflat
Eva lui Adam i-o dat.
Dumnezeu s-o supărat
Și din gură o cuvântat:
Vai, Adame ce-ai lucrat?
Doamne, Eva m-o-ndemnat.
Dumnezeu i-o blăstămat:
Tu Adame-i mere-n jos
Și-i lucra c-un păcătos.
Și tu Evă încă-i mere
Îi naște prunci cu durere.
Pruncii s-or naște din tine
Toți s-or închina la mine.
Fi-u-ai șarpe blăstămat
Să te târâi pe pământ
Și pe coastă ca pe rât.
Șarpe când te-a durea capul

Ieși în drum și-ți cată leacul”.

Colindele cele mai cunoscute și cântate de bârgăuani sunt: „O, ce veste minunată”, „Deschide ușa creștine”, „Aseară pe-nserate”, „Vi-flaime, Vi-flaime”, „Trei păstori”.

Între poeziile legate de diferite obiceiuri sau grupuri de obiceiuri există însă afinități funcționale și formale, care permit diferențierea între: o poezie descriptivă, o poezie de incantație și o poezie de urare, acesteia din urmă putându-i fi subordonată, prin funcția sa rituală, și poezia descriptivă. La acestea se adaugă o poezie de inspirație biblică sau creștin-apocrifă, cu funcție moralizatoare sau de vestire a sărbătorii religioase (colinde cu tematică biblică, cântecele de stea etc.). În cadrul poeziei de urare pot fi operate delimitări formale între o poezie de urare directă, o poezie descriptivă și o poezie alegorică.

Poezia descriptivă este poate cea mai veche formă de poezie constituită, având o anume amploare și complexitate, acest tip de poezie e reprezentată, în folclorul nostru, în primul rând prin *plugușor*:

Ca poezie descriptivă, *plugușorul* nu descrie o realitate accidentală sau o realitate particularizată, ci o realitate modelată, ceea ce nu exclude o anumită fidelitate față de procesul real. Dintr-o îndelungată experiență, poezia extrage ceea ce este socotit ca esențial, realizând aproape o operație științifică: din realitatea cotidiană construiește, în versuri, o teorie a muncilor agricole, creează deci un model a cărui funcție nu este însă „științifică”, ci are un caracter social mai larg, de urare, deci cu implicații magice.

Plugușorul este făcut din lemn având într-o parte sub formă de „V”, două bucăți tot din lemn (două coarne), acestea fiind împodobite cu crenguțe de brad, bănuți de tisă, tot de acestea fiind agățați doi ciucuri: unul de-o parte și unul de cealaltă parte.

La acest „plugușor” mai sunt puși și clopoței sau zurgălăi, iar la îndemnul urătorului „Ia mai mânați, măi!”, feciorul care ține plugușorul răspunde scuturându-l cu „Hăi, hăi!”.

Textul sugerează, sub forma unui poem destul de lung, plin de întâmplări hazlii și vorbe de duh, întreaga muncă a câmpului, de la arat și semănat până la coptul colacilor din grâul cel nou și împărțirea acestora urătorilor:

„Mâine anul se-noiește
Plugușorul se pornește
Și începe a ura
Pe la case a brazda.
Iarna-i grea, omătu-i mare
Semne bune anul are,
Semne bune de belșug
Pentru brazda de sub plug.
.....
S-a sculat mai an
Bădița Traian
Și-a-ncălecat

Pe-un cal învățat
Cu nume de Graur
Cu șaua de aur
Cu frâu de mătase
Cât vița de groasă.
Și-n scări el s-a ridicat
Peste câmpuri s-a uitat
Ca s-aleagă-un loc curat
De arat și semănat
Și cu rând s-a apucat
Câmpul neted de arat.

.....
Cum a dat Dumnezeu an
Holde mândre lui Traian
Astfel să dea și la voi.
Ca s-avem parte și noi.
Să vă fie casa-casă
Să vă fie masa-masă
Tot cu mesele întinse
Și cu fețele aprinse
Tot cu casele grijite
Cu buni oaspeți locuite.
Și la anul să trăiți
Să vă găsim înfloriți
Ca merii
Ca perii
În mijlocul verii
Mânați măi, hăi, hăi!”

Copiii, de Crăciun și Anul Nou, mai umblau: „Cu Steaua” și cu „Sorcova”. Își confecționau câte o „stea” din lemn pe care o ornau după placul lor și mergeau din casă în casă și cântau:

„Steaua sus răsare, ca o taină mare,
Steaua strălucește și lumii vestește,

Că astăzi Curata, Prea Nevinovata,
Fecioara Maria naște pe Mesia.

Magii cum zăriră, Steaua și porniră
Mergând după rază, pe Hristos să-l vază.

Și dacă porniră, îndată-L găsiră,
La Dânsul intrară și se închinară,

Cu daruri gătite, lui Hristos menite,
Având fiecare, bucurie mare,

Care bucurie și aici să fie,
De la tinerețe, pân' la bătrânețe”.

Sorcova era confecționată dintr-o crenguță de brad pe care o ornau cu beteală și globulețe mici. Copiii, de obicei, cei mai mici mergeau pe la casele oamenilor și îi „sorcoveau”:

„Sorcova, vesela
Să trăiți
Să înfloriți
Ca un măr
Ca un păr
Ca un fir de trandafir
Tare ca piatra
Iute ca săgeata
Tare ca fierul
Iute ca oțelul
La Anul și
La Mulți Ani!”

De Crăciun și Anul Nou tinerii mergeau din casă în casă și jucau „turca” (capra). Câțiva feciori care aveau cu ei o fată, care era îmbrăcată în țigancă, mergeau în diferite case, iar „turca” le întreba pe fete ce au lucrat în postul Crăciunului, acestea fiind nevoite să arate ce au lucrat.

Feciorii, care aveau pe față tras câte un ciorap, începeau să joace doar în momentul în care juca și „turca”. După ce terminau de jucat „turca”, tinerii erau serviți cu plăcintă, cozonac și țuică, după aceea plecau spre altă casă.

În zilele noastre umblatul cu „turca”, „sorcova” și „steaua” este din ce în ce mai puțin practicat de către copii și tineri, aceste obiceiuri putând să dispară în câțiva ani, dacă nu are cine să le transmită generațiilor următoare.

Se spune că de Anul Nou, oamenii ungeau ușile cu usturoi ca să nu se apropie lucrul cel rău de gospodăriile acestora.

Fetele, seara, în ajun de Anul Nou, mergeau legate la ochi în grădină și numărau parii, iar pe cel de-al nouălea îl legau cu ață roșie. În funcție de cum era parul se spunea că o să fie bărbatul: dacă parul era uscat, se spune că bărbatul avea să fie bătrân, iar dacă parul era înalt, bărbatul avea să fie tânăr, înalt și frumos.

Sărbătorile de iarnă se încheie, pe 7 ianuarie, adică cu Boboteaza, atunci când preotul merge cu „Crucea”, din casă în casă, sfințind fiecare casă cu agheasmă pentru ca să le meargă bine tot anul.

În ziua de Bobotează se scot icoanele la apă, iar preotul aruncă crucea în apă, după ea sărind mai mulți bărbați, spunându-se că cel care o prinde va fi ferit de boală.

OBICEIURI DE PRIMĂVARĂ

Primăvara este în ciclul calendaristic dătătoare de viață, un veșnic început; obiceiurile legate de renașterea naturii semnifică dorința omului de a i se permite să pătrundă taina „tinereții fără bătrânețe”, poate așezând pe stâlpii porții, glie cu rămurele de răchită înfipte în ea.

Seva pământului, puterea lui, miracolul revenirii la viață, a reînvierii naturii au dat naștere unor ritualuri prin care omul invocă forța binefăcătoare care face mugurii să plesnească, dă putere colțului ierbii să pătrundă crusta pământului și să se răsfrângă și asupra ființei sale trecătoare prin veșnicia ce îl înconjoară.

1. Mărțișorul

Sărbătoarea mărțișorului, cap de primăvară sau mărțușul, și-a luat numele de la luna care începe în ziua de 1 Martie, lună numită în popor și mărțișor. Începuturile și originea acestei datini se pierde în timp, semnificațiile sale însă au fost aceleași, chiar dacă obiceiurile legate de ea diferă de la o regiune la alta și cu vremea s-au schimbat.

Demult, mărțișorul era un ban de aur, argint sau o para de care erau legate două fire răsucite: unul roșu, altul alb sau negru cu alb ori mai multe fire de argint și de aur și se purtau fie legate la mâna stângă, fie la gât. Îl purtau copiii, dar și fetele și tinerele neveste. Cu timpul, banul a fost înlocuit cu mici obiecte de aur sau argint, azi locul acestora fiind luat de amulete cu semnificații de tot felul, serioase, sentimentale ori hazlii.

După credința populară, firul alb și cel roșu făceau ca fața celei care-și legase mărțișorul să nu fie „înnegrită” de razele soarelui de vară și să rămână „albă ca crinul” și „rumenă ca trandafirul”.

Dacă mărțișorul era purtat de un copil, acesta avea să fie curat și sănătos ca argintul și apărât de friguri.

Deși în alte zone ale țării, bărbații oferă mărtișoare femeilor de 1 Martie, la noi pe Valea Bârgăului femeile sunt cele care oferă bărbaților mărtișoare, aceștia oferindu-le în schimbul acestora, un buchet de flori de 8 Martie.

În prezent, mărtișorul a rămas un simbol al începutului de primăvară și este purtat de către oameni pe tot parcursul lunii martie.

Zilele Dochiei sau Babele sunt zilele cuprinse între 1 și 9 martie, care în tradiția populară sunt cunoscute sub acest nume, aceste zile reprezentând intervalul de timp în care Dochia își împlinește destinul urcând muntele, împreună cu turma sa de oi, pentru a muri înspre renaștere. Aspectul instabil al vremii din această perioadă este considerat a se datora caracterului capricios al Babei Dochia.

De această sărbătoare se leagă obiceiul ca fiecare om să-și aleagă o zi din intervalul 1 – 9 martie, zi numită „babă”, pentru a-și putea prefigura, în funcție de evoluția vremii, norocul sau neșansa din acel an, însă tradiția mai spune că așa cum va fi ziua pe care v-ați ales-o, așa o să vă meargă tot anul.

2. Alexie

Alexie din calendarul popular, serbat în ziua de 17 martie, este considerat a fi patronul tuturor viețuitoarelor care au hibernat în subteran (reptilele, mai ales) sau au stat ascunse sub coaja copacilor (insectele, numite gujulii) și care se trezesc acum la viață.

Sărbătoarea cunoscută sub numele de Alexii face parte din același ciclu ritualic de înnoire a timpului calendaristic, în prag de primăvară.

În unele sate, Alexiile erau cunoscute și sub denumirea de Ziua Șarpelui, deoarece se consideră că în această zi șerpii ies din pământul care au hibernat timp de 6 luni (de la 14 septembrie până la 17 martie). Această credință impunea interdicții specifice de muncă. În mod special, femeile nu aveau voie să toarcă, să țese, să depene sau să folosească foarfecile, acul sau furca.

Se mai spune că în această zi nu este voie să pomeniți diferite reptile, deoarece vara, când oamenii merg la fân sau prin pădure o să se întâlnească cu reptilele al căror nume l-au pomenit în ziua de Alexii.

3. Blagoveștenia

Sărbătoarea Blagoveștenie (25 martie), situată în imediata apropiere a echinocțiului de primăvară, când încep să vină primele păsări călătoare, cunoscută și sub numele de Ziua cucului, coincide cu sărbătoarea Buna Vestire din calendarul bisericesc, zi în care conform tradiției creștine Maica Domnului a fost vestită, prin Arhanghelul Gavril, că va naște pe Fiul Domnului, Iisus Hristos.

Se credea că în această zi nu este bine să umbli flămând și fără bani asupra ta. Pentru a întâmpina sosirea cucului, oamenii se pregăteau, din timp, cu bani. În momentul în care auzeau cucul cântând, ei aruncau banii în direcția din care se auzea cântecul și rosteau versuri pe un ton interogativ, numărând glasurile cucului, deoarece se considera că fiecare „glas” corespunde unui an din viață.

Dacă pasărea îi cânta cuiva din față, era semn îmbucurător, semn că toată vara îi va merge bine, dar dacă pasărea cânta din spate, atunci semnul este potrivit pentru cel care îl ascultă.

Se urmărea cu multă atenție locul unde cânta prima dată cucul, iar creanga pe care a stat el se tăia și se punea în lăutoarea fetelor, pentru a fi îndrăgite de flăcăi așa cum cucul era îndrăgit de către toți oamenii.

4. Sfântul Gheorghe

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință, este unul dintre cei mai venerați sfinți din calendarul ortodox, sărbătorit la dată fixă în fiecare an pe 23 aprilie.

În tradiția populară, Sfântul Gheorghe este considerat a fi un zeu al vegetației, protector al naturii înverzite, al vitelor și al oilor.

Oamenii se sculau foarte de dimineață, noaptea sau la jumătatea nopții și se duceau cu vitele, mai ales cu oile la câmp spre a „le mânea”, spre a veghea cu nedormire asupra lor, de unde și numele ajunului sărbătorii de Sângeorz, Mâneacătoare. Unii rămâneau două nopți cu vitele la câmp pentru că atât oamenii cât și vitele să capete putere pentru tot anul. Acum se fac și mâneacători, vrăji pentru luarea sporului holdelor și laptelui de la vaci.

La întoarcerea de la mâneacătoare sau independent de ieșirea cu ele, se aduc din crânguri și păduri ramuri de jugastru sau păr, de fag, de stejar, salcâm și plop sau ramuri înfrunzite ale altor arbori. Acestea se pun la casă, la streășină, în ogradă, la porți și fântâni. Verdeța era adusă de fete, femei, flăcăi și bărbați tineri „sculați până-n ziuă”.

Motivația punerii de ramuri verzi în ziua de Sângeorz constă în special în aportul lor de apărare a sănătății oamenilor și animalelor contra relelor. Se mai puneau rămurele de trandafir sau rug de măceș; ele cuprindeau tot spațiul închis sau deschis al gospodăriei. Alături de acestea sau independent de ele era și o brazdă de iarbă. Atât crengile cât și iarba erau lăsate acolo până se uscau sau erau aruncate în foc, pe apă, la loc curat, pe ogor ori date animalelor ca hrană.

Tot pentru a nu se apropia duhurile rele, oamenii făceau o alifie din untură de porc sau slănină sfințită la Biserică, în care se puneau leuștean, odolean și rostopască, toate acestea fiind tocate mărunț. Cu această alifie, femeile bătrâne care o preparau îi ungea pe toți cei din familie pe spate, făcându-le semnul crucii. Dintre duhurile rele făceau parte și zânele rele sau ielele, care spuneau că:

„De n-ar fi odolean și rostopască
Toată lumea ar fi a noastră”.

Sfântul Gheorghe, Sângeorzul reprezintă începutul anului agrar, al reînvierii naturii, al pornirii muncilor agricole, fiind socotit „cap de primăvară”, dar și începutul anului pastoral (urcarea oilor la munte).

Omul care ieșea primul la arat era luat în ziua de Sângeorz, dus la apa satului și udat; apoi el trebuia să-i cinstească pe ceilalți săteni cu mâncare și băutură.

În seara de Sângeorz se făceau focuri cu lemne pe cele două părți ale satului și participanții strigau „peste sat”, glumind pe seama celor care erau leneși, prea petrecăreți sau răi la suflet. Astăzi, obiceiul și-a pierdut caracterul satiric, nu se mai strigă „peste sat”.

Generator de căldură și lumină, focul „hrănit” de natură în comparație cu focul alimentat cu resturi industriale, ale civilizației moderne își pierde sacralitatea, devenind din instrument ritualic simplu mijloc de distracție zgomotoasă.

Potrivit unei vechi credințe, se spune că acolo unde ar fi o comoară în pământ, în noaptea de Sfântul Gheorghe iese o flacăra deasupra. În zori de zi, înainte să răsară soarele, băieții din sat se urcau pe dealurile cele mai înalte pentru a zări semnul; însă, chiar dacă cineva îl vedea, tot nu reușea să descopere comoara, pentru că fie răsărea soarele, fie o pierdea rătăcindu-se. Obiceiul se înscrie în ritualurile prin care omul își împrăștiă gândirea în singurătate, acumulând înțelepciune din experiența căutării, încercând o legătură uitată între sine, pământ și spațiul larg. Astăzi nu mai caută nimeni comori ascunse în pământ, poate pentru că s-a pierdut în uitare taina legilor nescrise, închise cu grijă în formula ritualică a obiceiului prezentat uneori în forme naive, dar cu profunde semnificații ce stau la temelia vieții spirituale a poporului nostru.

În sat băieții mai destoinici, îl îmbrăcau pe unul dintre ei în crenguțe de mesteacăn în așa fel încât nicio parte a corpului să nu fie văzută și îl urcau într-o căruță, de asemenea

împodobită cu crengi de mesteacăn și verdeață. La „trăsură” se înhămau cei mai buni cai. Prima dată se opreau la casa preotului care îi cinstea cu bani, țuică și mâncare în semn de mulțumire că le-a intrat verdeața în casă; apoi, mergeau la fetele din sat, care la rândul lor îi cinsteau, după care se încingea hora la fiecare fată separat. Seara se încheia cu joc în mijlocul satului. Acestea din urmă nu aveau loc dacă sărbătoarea era în postul Paștelui.

Obiceiul nu se mai păstrează în întregime, în ultimii ani rar se mai îmbracă un flăcău cu verdeață, ca să meargă de-a lungul satului și să fie stropit cu apă și cinstit cu bani.

În ziua de Sângeorz, băieții și fetele se lovesc cu urzici, zicându-și să fie iuți și deștepți peste vară.

5. Floriile

Floriile, ce se sărbătoresc în duminica premergătoare săptămânii patimilor își au originea în cultul Zeiței Flora, a cărei sărbătoare de primăvară se numea Floralia sau Floriia. Toată această păgânătate, blândă sau îmblânzită a trebuit tolerată, lăsată să-și implice propria ei sacralitate, ducând uneori la incredibile adaptări ale creștinismului la realitățile sufletești adânci ale acesteia.

În dimineața caldă a Floriilor, sătenii, îmbrăcați în veșminte de sărbătoare mergeau la biserică. Diacul împărțea mâțișori ce erau puși în casă, la grindă ori în straturile din grădină ca să alunge gărgărițele.

Ramurile de salcie sfințită aduse de la biserică se mai puneau la icoane ori se plantau în grădină. Asociată cu principiul indestructibil al vieții, al creșterii și fecundității, salcia figurează printre simbolurile eternității.

Floriile sintetizează o multitudine de date și credințe menite să protejeze prin acțiunea lor benefică atât oamenii, vii și morții, cât și animalele, recoltele: ramurile de salcie sfințită se puneau pe morminte, se plantau pentru noroc; mâțișorii erau înghițiți în timpul diverselor boli, se puneau rămurele cu mâțișori de salcie în cuptor, sau direct în foc, în caz de vreme grea, deoarece se spunea că se va împrăștia.

Cu această ocazie îi sărbătorim pe cei ce poartă numele Florin, Florina, Florica, Margareta..., adică toate persoanele care poartă nume de flori.

După cum este vremea în ziua de Florii, ne putem da seama cum o să fie vremea în ziua de Paști, deoarece se spune că dacă în ziua de Florii este vreme urâtă, în ziua de Paște o să fie vreme frumoasă și invers.

6. Sfintele Paști

Sfânta sărbătoare a Paștelui este bine reprezentată de obiceiurile locale. Copiii, frumos îmbrăcați, de obicei în costume populare, „trăistuța” după cap, umblă pe la casele vecinilor „după ouă”, iar la intrarea în casă, copiii rostesc sintagma „Hristos a Înviat!”, gazda răspunzându-le „Adevărat a Înviat!”, răsplătindu-i apoi cu ouă roșii sau turțițe.

Exact la jumătatea Postului Mare, întotdeauna în miercuria din săptămâna a patra a Postului, se ține Sărbătoarea Ouălor, care mai este numită și Miază Păresii, zi în care gospodinele numără ouăle adunate pentru Paști.

În Joia Mare, înainte de răsăritul soarelui, femeile ies în curte și aprind un foc, iar pe o măsuță mică se pune: un prosop, o pâine, o cană cu apă și un cuțit. Se spune că spiritele celor morți coboară pe pământ și atunci când ele ajung trebuie să aibă ce mânca, ce bea, cu ce se șterge și la ce să se încălzească.

Tot în Joia Mare sunt vopsite și ouăle, spunându-se că dacă sunt vopsite în această zi nu se strică așa de repede. Există foarte multe legende despre ouăle vopsite. Se spune că Maica Domnului, urmărită, face ouă roșii și le aruncă în urmă pentru a abate atenția urmăritorilor. În altă variantă, pietrele aruncate de urmăritori spre Maica Domnului devin ouă roșii. O altă variantă precizează că atunci când vestea învierii lui Iisus a fost primită cu neîncredere de o precupeață care vindea ouă, aceasta ar fi spus că va crede „atunci când ouăle se vor înroși”, iar minunea s-a întâmplat. Într-o altă legendă, Maica Domnului pune sub

crucea Mântuitorului un coș cu ouă ca să-i îmbuneze pe soldați, iar sângele lui Iisus le înroșește.

Toate gospodinele creștine, alături de cozonaci și prăjituri, coc și pască, care are formă rotundă cu semnul crucii pe ea. Pasca se face numai o dată pe an, ea făcându-se întotdeauna rotundă, deoarece se crede că scutecele lui Hristos au fost rotunde. Fața copturii se împodobeste cu aluat răsucit și la mijloc se face o cruce. Înainte să bage pasca în cuptor, femeile fac cu lopata pe pereții acestuia semnul crucii, spunând: „Cruce-n casă/ Cruce-n piatră/ Dumnezeu cu noi la masă/ Maica Precesta pe fereastră”. Creatorul popular anonim leagă povestea pascai de credința sa: „Umblând Iisus cu apostolii prin sate, un gospodar bun îi primește cu ospitalitate, punându-le pâine în traistă, pentru drum, fără ca aceștia să știe. Mergând prin pădure, apostolii l-au întrebat pe Iisus când ar cădea Paștele. Acesta le-a răspuns că atunci când vor găsi ei pâine de grâu în traistele lor. Și căutând au dat de ea, spre marea lor uimire. De atunci fac femeile pască”.

În zilele de joi și vineri, seara, la Biserică se face slujbă la care participă mulți credincioși. Joi seara se citesc 12 evanghelii, credincioșii spunând că merg în „straște”. Vineri seara are loc „coborârea lui Iisus de pe cruce și punerea Lui în mormânt”, urmată de prohodul Domnului și înconjurarea Bisericii, de trei ori, de către creștinii prezenți.

Postul negru este ținut în credința că Dumnezeu, îl va feri pe cel ce postește de toate bolile, îl va face să fie sănătos și să-i meargă bine tot restul anului și-l va ajuta la necazuri și nevoi. Acest post începe de vineri dimineața și ține până sâmbătă, după slujba de Înviere, când creștinii se împărtășesc cu „sângele și trupul Domnului”.

În noaptea de Înviere toți creștinii participă la slujba religioasă pentru a lua lumină și în unele sate de pe Valea Bârgăului, se duc în noaptea de Înviere produse alimentare (cozonaci, pască, ouă și vin) pentru a fi sfințite. În alte sate, de pe această vale, produsele alimentare sunt duse pentru a fi sfințite, în ziua de Paști.

Credincioșii aduc lumânarea, cu care au luat lumină acasă, pentru a o aprinde atunci când este vreme rea, deoarece se spune că dacă o aprinzi atunci, vremea rea se împrăștie.

De Paști tot creștinul ia „trupul și sângele lui Iisus”, acesta fiind reprezentat de pâinea și vinul sfințite, numit în unele zone „nafură”, iar în alte zone este numit „paște”.

De pe masa credincioșilor nu lipsește carnea de miel. Tradiția sacrificării mielului de Paști a fost preluată de la evrei, aceștia sacrificându-l pentru iertarea păcatelor. Deoarece Iisus s-a sacrificat pentru mântuirea lumii, mai este numit „mielul lui Dumnezeu”. Mielul este simbolul lui Iisus în întreaga tradiție creștină.

Până la Înălțarea Domnului oamenii se salută cu „Hristos a Înviat!”, răspunsul fiind „Adevărat a Înviat!”.

În a doua zi de paști, băieții (având la ei un parfum), merg la fete cu „stropitul” sau „udatul” și, aflați în fața părinților fetei, rostesc:

„Sunt un grădinar vestit
De la București venit
Ș-am auzit aseară-n sat
C-aveți o floare de udat
Ș-am venit să vă-ntrebăm
Ne dați voie s-o udăm?”

După ce părinții erau de acord, fata se lăsa „udată”, apoi îi servea pe aceștia cu bucate și băutură.

Săptămâna de după Paști este numită Săptămâna Luminată, spunându-se că cel care moare în această săptămână merge de-a dreptul în Rai, pentru că lumina raiului strălucește fiecăruia care moare în această săptămână și pentru că în timpul acesta ușile raiului sunt deschise, iar cele ale iadului închise.

7. Armindenul

Stropind belșugul de verde al primăverii cu apă, omul satului, trudit de pământului, era încredințat că îndeplinește un ritual ale cărui efecte se vor răsfrânge și asupra roadelor muncii sale. Pe lângă verdele purtător de viață și abundență, verticalitatea mesteacănului simbolizează puritate, o legătură, fără ocol între pământ și cer, axa ideală, firul conductor în viață.

Mesteacănul-arminden, era adus din pădure în ultima zi a lunii aprilie de capul familiei sau feciorul din casă și legat de stâlpul de la poartă. Armindenul era luat în ziua în care se făcea pâine din grâu nou sau mămăligă din porumb nou, era tăiat și se aprindea cu el focul în cuptor sau în vatră.

Practicile legate de această sărbătoare de primăvară sunt în general aceleași sau asemănătoare: se pun ramuri verzi la poartă, în ajunul Armindenului, oamenii pun în gard sau la porți, un lemn verde, subțire și înalt, lăsându-i frunze în vârf, numindu-l chiar arminden.

Acum, în zilele noastre, se mai vede primăvara câte un mesteacăn pe la o poartă, dar nu se mai păstrează un timp atât de îndelungat și nici finalitatea nu mai este aceeași, nu s-a mai păstrat întreaga bogăție de semnificații.

Obiceiul de Arminden ne amintește și de prigonirea lui Iisus, crezându-se că, atunci când Irod omora copiii, a pus o ramură verde la poarta de unde ar fi început măcelul în ziua următoare. Însă, a doua zi, au apărut ramuri verzi la toate casele, iar Irod n-a mai știut unde să-l caute pe Iisus.

OBICEIURI DE VARĂ

1. Înălțarea Domnului

Ziua Înălțării poartă în popor și numele de Ispas, această sărbătoare este prăznuită la 40 de zile după Înviere. Se fac pomeni pentru morți, pe care oamenii le duc în cimitir, acolo preotul săvârșind o slujbă pentru pomenirea morților.

Dacă de la Paști până la Ispas, oamenii salută „Hristos a Înviat!” și li se răspunde cu „Adevărat c-a Înviat!”, din ziua Înălțării Domnului și până la Rusalii, oamenii salută cu „Hristos s-a Înălțat!” și se răspunde cu „Adevărat s-a Înălțat!”.

Conform unei legende populare, la nașterea lui Iisus, în grajdurile lui Crăciun, boii au fost blânzi și liniștiți, dar caii au fost neastâmpărați și au mâncat tot fânul din ieslea în care se afla micul Iisus. Atunci Maica Domnului i-ar fi blestemat să nu fie sătui decât în ziua de Ispas sau Înălțare (joia din săptămâna a șasea de după Paști), căreia i s-a mai spus și „Paștele Cailor”. Cu timpul expresia „la Paștele Cailor” a ajuns să însemne nu „mai târziu” sau „altă dată”, ci „nicicând”.

Serbarea câmpenească care mai este numită și „maial”, avea loc în fiecare an de Ispas, pe proprietatea lui Wachsmann, actualmente depozitul Unității Militare 01518 de la Prundu-Bârgăului.

Se adunau, acolo, în special elevii conduși de către învățătorii lor, dar la serbare mai participau și alți tineri din sat, toți îmbrăcați în frumoase costume populare. După ce erau veniți toți, aici se încingeau jocuri, grupurile stabilindu-se în funcție de vârstă. Aceste jocuri țineau până seara târziu.

Acest frumos obicei, la noi pe Valea Bârgăului, a dispărut de câțiva zeci de ani, însă la Năsăud are loc în fiecare an de Ispas.

2. Rusaliile

Înscriindu-se în același ciclu de sărbători calendaristice, și cumulând mai multe funcții asemănătoare, uneori identice cu ale Floriilor, Rusaliile erau în credința populară niște babe urâte, hidoase, care călătoresc în ziua de Rusalii și în alte zile prin aer. Sunt identificate cu Ielele, numite și Milostivele, Măiestrele, Vântoasele, Bunele, Dânsule, Puternicele, Frumoasele, Harnicele, Șoimanele. Ele sunt înarmate cu tot felul de unelte tăioase și strigări ascuțite, spre a-i deosebi pe toți cei care s-ar afla la muncă în aceste zile, destinate lor. Atunci,

ele cântă, joacă, strigă anumite persoane la răspântii, prin poieni, la fântâni, la cruci, în cimitire, la hotare, putând face mult rău celor care le ignoră: schilodesc, scot ochii, asurzesc sau îmbolnăvesc de un fel de nebunie.

Se pun ramuri verzi de stejar, gorun, paltin, frasin, mesteacăn, nuc și tei la poartă și la stâlpul porții, înfipite în pământ, în casă, la grindă, la căpriori și pereți, la uși și ferestre, la icoane; în coarnele și hamurile animalelor, la cimitir: cu rol profilactic și terapeutic, contra strigoilor, pentru vindecarea oamenilor luați de Rusalii, pentru morți.

Și de Rusalii, ca și de Paști, femeile făceau ouă roșii, acest obicei este puțin păstrat în zilele noastre.

În ziua de Rusalii, se duc icoanele în cimitir de către băieți îmbrăcați în costume populare. În drumul, pe care-l fac oamenii cu icoanele, de la biserică până la cimitir, ei trec pe sub niște „porți” făcute din ramuri de mesteacăn, stejar împodobite cu „cindeauă” (ștergare frumos cusute cu diferite modele), icoane și „părătare” (carpete țesute din lână cu diferite culori).

În cimitir, preotul ține o slujbă de pomenire a morților, iar când aceasta se termină, credincioșii trec pe la preot să-i „miruiască” (să le facă semnul crucii pe frunte cu mir), apoi sărută icoanele, după care fiecare credincios pleacă spre casa lui.

3. Sânzienele

Sărbătoarea de Sânzienele, se prăznuiește pe 24 iunie, de ziua nașterii Sfântului Ioan Botezătorul și e legată de cultul recoltei, al vegetației și al fecundității.

Sânzienele sunt plante cu flori galbene-aurii, plăcut mirositoare, din ele făcându-se, după ce au fost aduse de la biserică, cununi care agățate la fereastră, în stâlpii porților sau puse pe diferite culturi, protejează oamenii, animalele și holdele de stihiiile naturii (grindină, furtună, vijelie, inundație).

Cununa, dacă este aruncată pe acoperișul casei sau al șurii, ne indică dacă cel care a aruncat-o va trăi sau va muri, deoarece se spune că dacă va cădea de pe acoperiș, persoana care a aruncat-o va muri.

Tot cu ajutorul cununii, fetele sau feciorii, pot afla dacă se vor căsători în acest an. Dacă cununa se oprește pe acoperiș, e semn de nuntă, iar dacă nu, ursitul sau ursita mai trebuie așteptați.

4. Sfântul Ilie

Sfântul Ilie, zis și Sânt-Ilie, este ziua de celebrare a zeului solar (Sânt-Ilie) la data de 20 iulie, considerată a fi în mijlocul sezonului pastoral. Sânt-Ilie, ca și Sfântul Gheorghe și Sfântul Dumitru, este o divinitate populară care a preluat numele și data celebrării de la un sfânt creștin și anume Sfântul Proroc Ilie.

Ca divinitate solară și meteorologică, Sânt-Ilie provoacă tunete, trăsnete, ploi torențiale și incendii, leagă și dezleagă ploile, hotărăște unde și când să bată grindina.

În perioada sa pământeană, Ilie a săvârșit păcate, cel mai mare fiind uciderea părinților săi la îndemnul diavolului, păcate pe care le-a ispășit în moduri diferite și din această cauză Dumnezeu l-a iertat, l-a trecut în rândul sfinților și l-a urcat la cer într-o trăsură cu roți trasă de doi sau patru cai albi înaripați.

În cer, Sânt-Ilie cutreieră norii, fulgeră și trăsnește dracii cu biciul său de foc pentru a-i pedepsi pentru răul pe care i l-au pricinuit. Și, pentru că dracii înspăimântați se ascund pe pământ prin arbori, pe sub streășina caselor și chiar în trupul unor animale, Sânt-Ilie trăsnește năprasnic pentru a nu-i scăpa nici unul dintre ei.

Deoarece Sânt-Ilie marchează miezul verii pastorale, se spune că atunci le era permis ciobanilor să coboare în sate, pentru prima dată după urcarea oilor la stână.

5. Sfântă Mărie Mare (15 august)

În fiecare an, din 2001 încoace, de Sfântă Mărie se organizează într-una din comunele de pe Valea Bârgăului, și anume la Prundu-Bârgăului, un festival internațional de folclor

pentru copii, numit „Regele Brazilor”, la care participă ansambluri atât din țară, cât și din alte țări, cum ar fi: Bulgaria, Franța, Republica Moldova, Macedonia ș.a. .

Acest festival, care a reînceput în anul 2001, își are originea în Concursul de muzică populară „Regele Brazilor”, care s-a desfășurat în mai mulți ani, începând cu anul 1968 și terminând cu anul 1976.

Actualul festival, spre deosebire de vechiul concurs care se desfășura toamna într-un magnific amfiteatru natural din Pasul Bârgăului, la umbra seculară a bradului „rege al pădurii” denumit și „Molidul Candelabru”, se desfășoară vara, de Sfântă Mărie între castanii seculari din fața Căminului Cultural din Prundu-Bârgăului.

Festivalul internațional de folclor pentru copii „Regele Brazilor” este ca o țesătură populară, durabilă, care se simte în inimile participanților, o strânsă interferență binefăcătoare a tradițiilor noastre locale și zonale românești, cu cele sud-est europene, un semn al perpetuării unor vechi prietenii între popoare.

Acest festival se desfășoară în fiecare an de Sfântă Mărie având ca invitați ansambluri folclorice din diferite țări, care își etalează portul și dansurile, dând tot ce este mai bun în ei pentru a obține marele premiu, dar și pentru a fi pe placul publicului, care se prezintă de fiecare dată pentru a vedea un spectacol de mare valoare.

OBICEIURI DE TOAMNĂ

1. Ziua Crucii

Ziua Crucii (14 septembrie) este data ce vestește sfârșitul verii și începutul toamnei. Principalele obiceiuri și practici de schimbare a anotimpului călduros (vara) cu unul rece (toamna) sunt concentrate în jurul echinocțiului de toamnă și se manifestă cu ocazia unor sărbători religioase sau populare ce ating maximul la Ziua Crucii.

Acum se crede că șerpilor și alte reptile încep să se retragă în ascunzișurile subterane, hibernând până în primăvara următoare, la 17 martie (Alexiile). Se spune că șerpilor, înainte de a se retrage, se strâng mai mulți la un loc, se încolăcesc și produc o mărgeică numită „piatră nestemată”, folosite pentru vindecarea tuturor bolilor.

De Ziua Crucii se strâng buchete de flori și busuioc, care se duc la biserică, pentru a fi puse în jurul crucii și a fi sfințite. Plantele sfințite se păstrează, apoi, în casă, la icoane sau în alte locuri diferite, fiind folosite la nevoie în vindecarea unor boli.

Bătrânii spun că în această zi nu este voie să se mănânce nuci sau alune, deoarece aceste fructe au în interiorul lor o mică „cruce”.

2. Sfânta Paraschiva

În fiecare an, pe 14 octombrie toți credincioșii prăznuiesc sărbătoarea Cuvioasa Paraschiva, sărbătoare care mai este numită la noi și Vinerea Mare.

În această zi, toți ciobanii veneau de la munte cu oile, iar „sâmbrașii” își pregăteau banii pentru a plăti stăpânului de stână ceea ce datorau dacă doreau să-și ducă oile fiecare acasă.

Se spune că cei care nu aveau bani, puteau plăti și altfel, de exemplu: pentru 10 oi se dădea o cârlană, iar pentru 20 de oi se dădea ca plată o oaie. Tot acum, oamenii donau păcurarilor opinci, haine, pantaloni pentru anul viitor, când primăvara o luau iarăși de la capăt.

Cei care erau mai înstăriți își dădeau oile în „tomnat”, adică le dădeau celor care adunau oi, aceia le duceau la păscut, până când cădea prima zăpadă.

După ce cădea prima zăpadă, fiecare om plătea celui care a avut grijă de ele până acum, după care și le ducea acasă și le băga la „iernat”.

3. Sfântul Andrei

Ziua de 30 noiembrie este sărbătoarea Sfântului Andrei, ea având o semnificație aparte pentru poporul român, deoarece Sfântul Andrei este cel care a botezat primii creștini pe teritoriul țării noastre, fiind considerat patronul spiritual al românilor.

Tradițiile de Sfântul Andrei sunt variate și multiple, poate nicio altă sărbătoare nu este așa plină de simboluri ca aceasta.

Pe Valea Bârgăului această sărbătoare este prevestitoare a ursitului pentru fetele tinere nemăritate. Se spune că în ziua de 29 noiembrie, fata, care vrea să-și vadă ursitul, ține post negru (nu mănâncă nimic și nici nu bea), își face o turtă sărată, pe care și-o pune sub cap alături de un pieptene în noaptea dinspre 29 spre 30 noiembrie. Fata dacă visează un fecior că-i aduce apă, se spune că acela îi va fi ursitul.

CADRE TRADIȚIONALE ALE VIETII SOCIALE

1. ȘEZĂTOAREA

În serile lungi de iarnă, din postul Crăciunului, tineretul din sat, fete și băieți, se adună la casa unui gospodar. Aici, fetele cos cămăși, împletesc bluze sau ciorapi, torc, iar feciorii colindă, organizează diferite jocuri sau întrerup lucrul pentru a nu fi serile plictisitoare sau obositoare.

Fetele se adună în șezătoare mai devreme decât feciorii și încep lucrul cântând:

„Luceafăr de lângă lună
Spune-i badii voie bună
Și spune-i că îl aștept
Cu dorul aprins în piept.
Să vie în șezătoare
Că inima rău mă doare”.

Dacă era vreme rea și nu veneau feciorii în șezătoare, fetele se suiau în vârful casei cu scara și cu socala și începeau a descânta:

„Să vie badea
Să nu poată sta
Până la mine-a pleca.
Să nu poată hodini
Până la noi a sosi.
Și prin opinci furnici
Și prin cioareci șoareci
Și prin obgele stropșăle
Să vie la noi în șezătoare”.

Fetele cam necăjite că nu vin feciori, o întrebă pe gazdă ce să facă pentru a aduna feciorii, iar aceasta, expertă fiind în ale șezătorii le spune:

„Bărdăuț voi să făceți
Și prin sită să-i cerneți
Apoi, prin caier să-i toarceți”.

Și așa feciorii s-ar aduna la noi în șezătoare, mândri ca florile în toate șezătorile.

Fetele fac ceea ce femeia le spune, fac bărdăuțul din fuior sau lână, luată din caierele fiecăreia, le pun într-un băț aprins și înconjoară cu ele casa de trei ori, strigând fiecare numele feciorului iubit pe care îl așteaptă. Apoi, îi cern prin sită: două fete trec cu sita de cernut făina pe la fiecare fată, pentru ca aceasta să le pună în sită câte un pic de fuior din caier și să-i spună numele feciorului. Pe urmă se așază spate în spate și îi cern prin sită, chemându-i mereu pe nume: să vie Ion, să vie George, să vie Vasile etc. .

Să n-aibă stare și alinare
Până la noi în șezătoare.

Iau din sită pic cu pic, împart fetelor în caier pentru a-i toarce, pentru a-i grăbi spre șezătoarea lor. După toate descântecetele, feciorii sosesc, iar fetele le cântă:

„Când vii bade-n șezătoare
Nu sta la ușă-n picioare

Uită-te-n casă de-a rândul
Și te-așază un' ți-e gândul".
Dacă vreunul mai așteaptă și nu ia loc lângă vreo fată, acestea îi cântă:
„De ți-e gându-n altă parte
Du-te bade mai departe
Du-te acasă și te culcă
Nu ține umbră la furcă
Du-te și te odihnește
Că de gură nu-i nădejde”.

Feciorii se așază fiecare lângă fata aleasă, își spun glume, cântă și fac diferite jocuri. Dintre cele mai cunoscute amintim următoarele: „Hai la fus” – un fecior învârtea fusul și la fata la care se oprea fusul trebuia să-l sărute; „Am căzut în fântână” – un fecior stătea pe un scăunel și chema pe cineva să-l scoată din fântână, iar fetei care nu voia să-l sărute pe cel „căzut” în fântână, i se rupea furca sau fusul.

Gazda, laudă fetele feciorilor, și-i îndeamnă să vină la ea în șezătoare, pentru că aici este un bun prilej de-a se întâlni cu aleasa inimii, zicându-le:

„La noi în șezătoare
Avem fete lucrătoare
Deși sunt cam tinerele
Se pricep la toate cele
Bine îți umblă cu ele”.

După miezul nopții, șezătorea se încheie, feciorii conduc fetele la casele lor, iar gazda îi cheamă în șezătoare și în seara următoare:

„Să vină la noi în casă
Să-și găsească floare aleasă
Să o aibă de mireasă
Că aici în șezători
Se strâng fete și feciori,
Ei aici se sfătuiesc
De nuntă se pregătesc”.

Aceste frumoase obiceiuri au fost un bun prilej de întâlnire și cunoaștere al tinerilor, dar din nefericire astăzi se practică din ce în ce mai rar.

2. Măsura oilor

Măsura oilor sau urcatul oilor la stână a rămas până în zilele noastre o complexă sărbătoare pastorală care se desfășoară la începutul lunii mai, odată cu formarea stânelor sau cu deplasarea turmelor în zona pășunatului de vară. Este un obicei cu multiple conotații (economice, sociale, estetice, distractive) la care participă întreaga obște a satului.

De câțiva ani această manifestare are loc, în funcție de starea vremii, după data de 10 mai, în acele sate de munte în care păstoritul mai păstrează din farmecul de altă dată.

Măsura oilor este precedată de unele activități practice (închiderea țarinilor, construirea sau repararea stânelor, înțârcatul mieilor, alegerea oilor sterpe, tunsul oilor și al berbecilor), precum și de activități cu caracter juridic (asocierea proprietarilor de oi, însemnarea oilor, angajarea ciobanilor, arendarea suprafețelor pe care se va pășuna, plata pășunatului etc.).

O etapă importantă pentru buna desfășurare a păstoritului este angajarea oamenilor pricepuți „să poarte stâna”, în frunte cu baciul care gestionează întreaga activitate. Întotdeauna locul unde stau oile este păzit de către ciobani, pe timp de noapte, aceștia fiind ajutați de către câini.

Înainte ca oile să fie adunate în turmă, acestea se tund de către proprietari, se despart de miei și se înseamnă în urechi cu „furculițe”, „găurele”, cu ciucuri de lână colorată și altele.

Măsura oilor, unul dintre cele mai importante momente din calendarul popular, a căpătat de-a lungul timpului o semnificație deosebită, transformându-se într-o adevărată sărbătoare pastorală.

În satele în care turma urma să parcurgă zeci de kilometri până la locul de pășunat, măsura se făcea pe loc, în capul satului sau pe islazul comunal.

Turma ajungea la locul de destinație însoțită, de cele mai multe ori, de către preotul din sat. Sus, pe munte, se desfășura un ceremonial de consacrare a locului și de ipostaziere a lupului, prin sfințirea stânei și a oilor.

Seara, cu o zi înainte de măsură, oile sunt duse la „petrecut”, fiind despărțite de mieii lor. Acolo ele sunt mulse de către o persoană străină, ci nu de către proprietar, pentru ca nu cumva proprietarul să spună că are mai mult lapte decât a muls de la oi și pentru ca nu cumva acesta să mai pună apă în lapte.

În ziua măsurii se adună toți „sâmbrașii” (oamenii care au oi), oile sunt mulse iarăși, iar laptele muls este pus într-un vas de lemn, numit „budacă” și este măsurat cu un băț de lemn (carâmb) pe care se făceau creștături (semne) pentru fiecare „sâmbraș”, stabilindu-se în funcție de cât lapte au, câtă brânză și urdă va primi fiecare. La găleata în care se mulg oile, la toarta acesteia, se pune un fir de ață roșie, frunze de leuștean și usturoi, ca să nu se apropie șerpilor sau alte sălbăticiuni.

După „măsură” urmează ospățul ritual, pe pajiștea din imediata apropiere a stânei. Pe iarba verde se întind pături, pe care oamenii urmează să-ți așeze bunătățile culinare pregătite special pentru acest moment festiv. Gruparea sătenilor pe pajiște se face în funcție de gradul de rudenie, de vecinătate sau de prietenie. Nimeni nu are voie să mănânce sau să bea până când nu se termină slujba pe care preotul o oficiază în mijlocul oilor. Apoi, sătenii se ospătează într-o atmosferă plină de voie bună, obișnuind a-și trimite câte ceva unii altora (pahare cu băutură, bucăți de drob etc.).

Cât timp durează această masă câmpenească, ciobanii prepară, în stână, primul caș. La un moment dat, are loc pomana ciobanilor, când aceștia trec printre grupurile așezate pe iarbă și primesc din partea participanților câte ceva de mâncare: ouă, friptură, cozonaci, băutură etc. Urmează împărțirea, în mod egal, a primului caș și consumarea sa rituală.

Oamenii care participau la măsură spuneau diferite descântături:

„Rareș, Rareș păcurare
Te rog nu ne blestema
Că și noi ți-om da
La Sângeorz un miel frumos
La Ispas un boț de caș
La Rusalii o lână”.

3. Cununa și claca

La sfârșitul verii, în ultima zi de secerat, se organizează cununa, bine cunoscut obicei care a străbătut secole până la noi, ca o sărbătoare tradițională a împlinirii roadelor.

Din spicele mari de grâu, fetele împletesc o cunună și o pun pe capul celei mai frumoase fete din sat, pornind de pe câmp spre casa gospodarului, care o va primi. Pe drum fetele cântă cântecul cununii:

„Cine duce cununa
Curată-i ca lacrima
.....
Cununa de unde vine
Rămâne țarina plină.
Cununa de unde pleacă
Multe care se-ncarcă.
Holda-i ca peretele

O seceră fetele.
Fetele o secerară
Feciorii în clăi o băgară”.

Cei pe lângă care trece alaiul aruncă apă pe cunună, apoi tot alaiul de fete și feciori
întră în casa gospodarului care a făcut cununa, cântând:

„Deschide gazdă poarta
Să intrăm cu cununa.
Mai demult am fi venit
Dar ni-o fost drumu-ncâlcit.
Mai demult am fi plecat
Dar ni-o fost grâul picat”.

Apoi, intră toată lumea în casă, fetele înconjoară de trei ori masa și cântă:

„Mătură-ți gazdă coșul
De grâul cel legumos
C-aducem altul frumos”.

Fata care aduce cununa, se așază după masă, împreună cu fata care va face urările:

„Bună sara domni de țară
Ce-ați ieșit cu toți afară
Înainte cununii,
Ați crezut că n-om veni”?

.....

În timp ce fata descânta, se apropie de masă un oarecare fecior, care vrea să ridice
cununa de pe capul fetei, dar prietena ei nu-l lasă pentru că aceasta știe că alt băiat îi place
fetei, mai frumos și mai avut. Acesta se retrage și vine feciorul cel frumos care este de fapt
alesul inimii ei, o sărută peste masă și îi ia cununa. După acest ceremonial se încinge și aici
mare petrecere cu băutură, mâncare, cu joc și multă voie bună.

În zilele de sărbătoare, de mai mică însemnătate, se organizează așa numitele **clăci**, cu
scopul de ajutorare în muncă: la prășit, la secerat, la construcția unei clădiri etc. . Aceasta se
organizează benevol între săteni, iar la terminarea lucrului, se încinge o petrecere populară cu
joc, băutură, muzică și multă voie bună la casa gazdei ajutată în acea zi.

4. **Jocul duminical**

În fiecare duminică din „câșlegi” (când nu era post), tinerii se adunau la „pavilion”
(Căminul Cultural) unde se ținea „jocul”. Un grup de feciori, care proveneau din familii
înstărite, angajau „ceterații” (muzicanții), pe care îi plăteau ei, urmând să-i taxeze pe cei care
veneau la joc, pentru a-și recupera banii.

Fiecare fecior juca primul joc cu drăguța lui, după care jucau și cu alte fete. Chematul
fetelor la joc se făcea prin semne (cu ochiul, cu capul, uneori chiar și cu mâna), iar fetele care
mergeau însoțite de mame, erau cerute de către feciori de la acestea.

Feciorii doreau ca fiecare să joace „înainte” (să fie prima pereche din jocul „de-a
lungul”), pentru a fi văzuți de cei ce priveau, de aceea uneori apăreau certuri între unii feciori.

Dacă unei fete nu-i convenea de feciorul care o chema la joc și îl refuza pe acesta,
aceasta era pedepsită. Prietenii feciorului refuzat, împreună cu el, chemau „ceterașii”, care
cântau marșul și o scoteau pe fată din „pavilion” afară.

Jocul care începea pe la ora prânzului ținea până la asfințitul soarelui, fetele trebuind
să fie acasă pe la înserat.

Feciorii, după terminarea jocului, își duceau drăguțele la „făgădău” (restaurant),
acestea fiind însoțite de obicei de către mamele lor, iar apoi le însoțeau până acasă, unde mai
stăteau în povești în „casa cu cindeau”.

Jocul duminical se organizează din ce în ce mai rar, locul acestuia fiind luat de
discotecă.

CASA ȘI BUCĂTĂRIA TRADIȚIONALĂ ROMÂNEASCĂ

1. Descrierea interiorului

Casele din această zonă, înainte de secolul al XVIII-lea, erau niște bordeie cu o singură cameră, acoperite cu draniță (șindrila) sau chiar cu paie. Ulterior aceste bordeie au fost înlocuite cu case care aveau o singură încăpere, o tindă, o cămară și în fața casei o prispă. Pereții erau făcuți din lemn așezați pe o fundație de piatră. Lemnele din pereții caselor erau cioplite, dispuse orizontal și încheiate în „cetori”. Acoperișul era realizat pe un schelet de căpriori susținuți de o cunună ce depășea lățimea prispei formând streășina. Pe căpriori se prindeau „lețuri” orizontale pe care se bătea dranița, mai târziu țigla și în zilele noastre intermitul sau tabla.

Tavanul era din scândură „jiluită” fixată pe grinzi, pusă una lângă alta cu un mic spațiu între ele, spațiu acoperit cu altă scândură. În pod, tavanul era uns cu lut pentru a asigura o bună izolație termică. Pereții erau tencuiți cu lut amestecat cu paie sau pleavă și bălegar de cal. Pentru ca pereții să fie drepecți, peste tencuială se aplica un strat de „muruială” (amestec de lut, apă și iarăși bălegar). După ce aceasta se usca era văruiată, culoarea predominantă fiind albastră (uneori și albă).

Suprafața din interiorul caselor pe unde se călca era formată dintr-un strat de pietriș bătătorit bine peste care se aplica un strat de lut care se ungea periodic pentru a fi uniformizat. Mai târziu, după 1900 în casele „de parade” s-a pus dușumea de scândură de brad sau molid prinsă cu cuie de grinzi, între care se punea nisip. Cu timpul acest sistem de poditură s-a extins și la celelalte spații de locuit. Totuși unele familii mai puțin înstărite au mai păstrat unsul cu lut pe jos, chiar și în preajma celui de-al doilea război mondial și câțiva ani și după aceea. Ferestrele caselor erau mici, iar ușile de asemenea erau scunde, cu tăblii, fără sticlă la ele. Stâlpii târnațului (inițial prispa) sprijineau streășina pentru a feri acesta de ploi și viscole. Casele țărănești de tip vechi, șura și grajdul erau legate de casă, iar la cele de tip mai nou acestea erau separate de casă.

Casa țărănească de tip vechi avea la exterior o prispă ce se afla în partea dinspre ocol (curte) care era zidită din piatră, unsă cu lut și bălegar și apoi „măluită” (o piatră moale de culoare gri, care se găsește în râuri, se sfarmă și se amestecă cu apă până se obține o pastă de consistența unei smântâni, cu care se văruieste prispa și o bucată de perete, făcând ca o bordură pe perete). Lângă prispă, ulterior „târnaț” se aflau treptele din lespezi de piatră sau din lemn.

Tinda era o încăpere nu prea mare în care se afla o laiță (bancă), sprijinită pe patru picioare, pe care se aflau diferite obiecte casnice, o ladă cu cereale, iar pe altă laiță se aflau bărbânța pentru brânză sau lapte, găleata pentru muls oile și donița în care se mulgeau vacile. Într-un colț al tindei se afla ciubărul în care se „lau” (fierb) hainele. În dosul ușii de la tindă se afla un scaun lung unde se țineau cofele cu apa de băut, iar dedesubt se aflau „știoburile cu hâlbe la porci” (lăturile).

Când casa avea numai tindă și o cameră, atunci în tindă se afla și vatra unde se făcea mâncare. Deasupra vetrei, agățat într-un cârlig, se afla ceaunul pentru colesă (mămăligă) și fiert laptele. Cratițele se puneau pe niște „cai de foc” (suport cu picioare care se pune pe jar, pe el punându-se pe urmă cratițele) atunci când se prepare mâncarea.

Tot din tindă se ajungea în pod pe o scară și o ușă astupată cu un capac din scânduri. În pod se afuma carnea de porc, slămina și cârnațul, se depozita mălaiul (cucuruzii), care uneori era făcut cununi și atârnat pe niște rude, iar în lădoaie se punea grâul, orzul și ovăzul.

Cămara era spațiul în care se păstrau produsele lactate, făina, carnea, dulcele, acriturile, precum și alte piese de inventar gospodăresc. De-a lungul vremurilor, cămarile erau prezente atât în locuința cu o singură încăpere și tindă (fiind o anexă a acesteia din urmă), cât și la casa cu două încăperi și tindă, cămara devenind apendice al uneia dintre camere.

În zilele noastre interiorul caselor bârgăuane s-a schimbat total. Locuințele au multe camere, destinația lor fiind aleasă după bunul plac al proprietarului. În aproape toate casele există sufragerie, dormitoare, bucătărie, baie, cămară, toate echipate după posibilități. Nu lipsesc sobele de teracotă pentru încălzit și gătit, aragazele și frigiderule, ca și parchetul, faianța și gresia.

Casa cu părăde sau casa cu cindeauă este așezată de obicei la drum. În această cameră se afla unu sau două paturi așternute cu verincă și cergă înflorată din lână. Pe pat se afla un „strujac” umplut cu paie sau pănuși, pe care se putea dormi, care s-a păstrat până la apariția dormezelor, apoi a canapelelor. În partea din față a patului erau pernele (4-5) umplute cu pene de găină, câlți sau otavă, iar mai târziu cu pene de gâscă, cusute sau țesute cu motive naționale sau florale. În casele unde erau fete de măritat, pe pat se aflau mai multe perne (patru în față la cap și patru la picioare).

Deasupra patului se găsea „ruda” care era prinsă de grindă cu două cârlige pe care se întindeau verinci, cergi, cindeauă, trăiști, desagi, uneori și perne frumos înfățate. Când fata se mărita, ruda se golea și uneori dispărea, alteori se umplea din nou cu haine lucrate în casă.

În casa unde se însura un fecior, ruda se îmbogățea și cu hainele nevestei lui. La capătul patului se afla lada, confecționată din lemn cu motive florale în care se puneau îmbrăcămintea de sărbători, cindeauă etc. La un capăt al ei se afla o despărțitură „un puic” în care se păstrau banii și actele de valoare.

Pe peretele din față ușii se puneau un „canapei” cu spătar susținut de 4-6 picioare scurte în care se depozitau haine de lucru, lână, bumbac, torturi de cânepă. Canapeiul era acoperit cu capace de scândură prinse cu țâțâni și pe el se putea sta. Dacă familia era numeroasă, copiii mai mici dormeau în acest canapei.

Deasupra patului și a canapeiului se afla prins un „procuț” (păretar) lung de 5-6 coți (2,5-3 metri) țesut în război și ales cu motive sau flori. Pe peretele unde nu se afla ruda sau între ferestre erau fixate icoane, blide ornamentate încadrate de un cindeu așezat în formă de evantai și din loc în loc oale de lut frumos ornamentate.

Mai spre centru casei se afla o masă pe care se servea mâncare și care la sărbători era acoperită cu o față de masă de lână cu alesătură și cănaci împlețiți cu măiestrie sau din bumbac cusută cu diferite modele. În partea opusă rudariului se așeza un cuier lung de care se atârnavă mai multe bocauă (oale de lut mici care nu se foloseau în gospodărie, ci erau doar pentru ornament).

Deasupra mesei, prinsă într-un cârlig, străjuia lampa cu petrol.

2. Bucătăria

Oamenii, ori din ce zonă a țării, pentru a putea supraviețui au avut nevoie de hrană, pregătirea acesteia necesitând un spațiu special, numit bucătărie.

În vremurile străvechi bucătăria nu se constituia într-o încăpere de sine stătătoare, mâncarea preparându-se în aceeași cameră în care se dormea și se desfășurau muncile casnice de zi cu zi. Când aveau spațiu destinat special, bucătăriile erau de mărime potrivită (3/4 metri) și aveau pe jos pământ, acesta fiind periodic udat cu apă pentru a putea fi măturat, iar pe la

sărbătorile mai importante când se văruia în bucătărie, se ungea și pe jos cu lut. Mobilierul era simplu: o masă pe care se pregătea mâncarea și era servită masa, un pat folosit pentru odihnă, uneori camera fiind folosită și ca dormitor. O laiță ținea locul scaunelor, iar într-un dulăpior numit „podșor”, prins în cuie de perete, se păstrau cratițe, farfurii și linguri.

În bucătărie se găseau diferite vase folosite pentru pregătirea hranei. În ceaunul pentru mămăligă se fierbea și laptele. Mămăliga se răsturna pe o planșetă rotundă de lemn, numită „talger”. Pentru fierberea alimentelor pe plită se folosea castronul, care avea pereți verticali, fundul lat, una sau două torți. Plăcinta sau pâinea se coceau în cuptor pe frunză de varză, pănuși de porumb sau chiar pe o lespede. Făina era frământată într-un vas de lemn numit „covată” (mai mare) sau „gâf” (mai mic). Apa pentru băut era adusă și depozitată într-un vas de lemn numit „cofă” ori într-unul de lut numit „urcior”. Urciorul avea gâtul și gura mai strâmte, iar mânerul era perforat și prevăzut cu o deschidere de scurgere (pe unde se putea bea) numită „țâță”.

Ulcica era din lut, iar mai târziu din tablă „smălțuită” (emailată); „blidul” a fost inițial din lemn numit „scafă”, apoi din lut, din tablă și din ceramică. „Blidele” (farfuriile) puteau fi adânci sau întinse, decorate sau simple. Unele se foloseau exclusiv pentru mâncat, altele ca elemente decorative, atârinate pe pereți, rareori, pe la Crăciun și Anul Nou, în ele punându-se „aituri” (răcitori). Lingurile erau din lemn, ulterior din tablă, iar în zilele noastre din inox. Hârdăul avea forma unei bărbânțe, cu o capacitate de 3-4 kilograme și era mai scund decât oala mare. Cel cu o singură toartă (așezată în semicerc deasupra) era utilizat pentru transportul mâncării la câmp, în el ținându-se și laptele.

În gospodăria erau și vase mai mari: oale din pământ (în care se puneau supa, carnea ori laptele), oale de o măsură, de o fele, de o cupă (ce se întrebuițau pentru prelucrarea produselor lactate – lapte acru, smântână), oale mari „de găluște” (din lut, de 10-12 cupe, legate în sârmă) sau oale în care se țineau murături, cereale, magiunul („povila”). Budeșca pentru lapte acru și bărbânța pentru brânză erau vase ce nu lipseau din gospodăria bărgăuanilor. Carnea obținută prin sacrificarea porcilor (din care se preparau cârnații) era tocată pe o bucată de lemn numită „crintă”. Carnea se păstra împachetată în timpul verii în fântâni, unde era coborâtă pe funii. Sarea era așezată într-o cutie de lemn cu capac numită „sălăriță”, iar aluatul din care se făceau tăieței și „burecea” (urechiușe) se lucra cu „sucitorul”.

În zilele noastre gospodinele utilizează în bucătărie vase și unelte specifice, asemănătoare cu cele pe care le folosesc gospodinele de la oraș.

Mâncăruri tradiționale: tocană de carne și cârnaț afumate cu sos acrișor, întinsoare cu brânză („topceală”), „scoverze” (pâini făcute din mălai cu lapte acru și zahăr care se mâncău cu smântână), găluște cu păsat, „jintiță” (lapte zburat), „papă” cu slănină și cârnați, „ciuc” cu brânză, „zeamă de fasole boabe” cu os afumat, „pături cu brânză”, „pită” de mălai care se mâncău cu lapte dulce, „fasole rășnite”, „zeamă de păstăi undate”, „zeamă de burece”, „coleșă cu povilă”, „laște” cu brânză.

Bucătăria românească cuprinde numeroase bucate de praznic, rânduite în funcție de anotimpul și sărbătoarea pomenită. Bucatele românești, atât în alte zone, cât și pe Valea Bârgăului, sunt alcătuite și din legume, cereale, uleiuri vegetale, lapte, produse lactate, dar și din carne și subproduse din carne. Pe lângă aceste preparate culinare, un loc aparte îl ocupă dulciurile.

2.1. Mâncăruri specifice de Crăciun

Sărbătoarea Nașterii Domnului Iisus Hristos, Crăciunul, reprezintă pentru poporul român prilej de mare bucurie.

După postul Crăciunului, care este o perioadă de înfrânare atât trupească, cât și spirituală, dezlegarea la mâncarea de dulce aduce după sine numeroase obiceiuri. După o perioadă atât de lungă, în care oamenii nu consumă carne și după cum bine știm că în 20 decembrie este Ignatul, zi în care oamenii taie porcii, aceștia prepară, pentru praznicul Crăciunului, din carne de porc diferite mâncăruri cum ar fi: cârnați, sarmale, friptură de porc etc.

Sarmalele nu lipsesc, de pe masa bângăuanilor, în ziua de Crăciun. Acestea sunt preparate din carne tocată (de porc și de vită), amestecată cu orez și cu alte ingrediente și învelită în foi de varză, în forma unor rulouri. Acestea se servesc de obicei cu smântână, însă uneori se mai consumă și cu sos de roșii.

Se spune că sarmalele sunt mai gustoase dacă se fierb într-un vas de lut, la foc domol, dacă pe fundul vasului și printre sarmale se pun bucăți de șorici afumat sau chiar cârnaț din carne de porc afumat și frunze de cimbru.

Cârnații sunt preparați din carne de porc, potrivit de grasă, care se pune la maturat cu sare. Se toacă, se amestecă bine cu boia, piper și usturoi, după care se introduc în mațul de porc și se formează cârnații. Aceștia se pun în afumătoare, înșirați pe bețe de lemn, la fum rece din rumeguș de fag, timp de 4-5 zile, alternativ cu aerisirea.

2.2. Mâncăruri specifice de Paști

Sărbătoarea Învierii Domnului, a Sfințelor Paști, este pentru întreaga creștinătate prilej de bucurie și praznic împărațesc, pentru că prin Învierea Domnului se mântuiește tot păcătosul primind iertare pentru greșelile făcute, spovedindu-se și hrănindu-se trupește și sufletește cu Sfintele Paști, primește viață nouă. Acest post este cel mai lung și cel mai aspru de peste an, și presupune ca trecerea la mâncăruri de dulce să fie cumpătată și cu chibzuință.

Masa tradițională pentru Sfintele Paști este alcătuită la creștinii bângăuani din: drob de miel, friptură de miel, ciorbă de miel, iar ca dulciuri se mănâncă pasca cu brânză de vacă, cozonacul cu diverse umpluturi și diferite prăjituri. Pe lângă aceste bucate se pregătesc ouă înroșite.

Drobul de miel se prepară din ficatul, plămâni, rinichii și inima mielului, care după ce sunt tocate se amestecă cu 4-5 ouă, smântână, cozi de usturoi, de ceapă, pătrunjel, sare, piper. Toate acestea se pun în „praporul” acestuia, se așază în tava unsă cu unt și se dă la cuptor, acesta servindu-se rece.

Pasca este făcută din aluat, din care se face și cozonacul. Se întinde cu sucitorul, se pune umplutură de brânză de vacă amestecată cu ouă, zahăr sau după preferințe și „puri” (un fel de ceapă mică care crește în tufe). Pasca care se duce să se sfințească la biserică are peste umplutură o împletitură sub formă de cruce.

CREDINȚE ȘI SUPERSTIȚII

Odată cu reînvierea naturii, folclorul obiceiurilor de peste an e legat de muncile agricole și de păstorit care intră într-un nou ciclu. În toate cazurile, alături de bucuria pentru

triumful naturii se pune în lumină, prin obiceiuri, credințe, munca omului pentru a obține recolte bogate sau pentru a se întrajutora.

Primăvara și toamna oamenii aprindeau focuri, deoarece acestea erau integrate în ciclul muncii și aveau funcție de curățare a terenurilor agricole, de purificare și fertilizare. În vatra acestor focuri se cultivau cartofii, de pe aceste terenuri obținându-se recolte bogate.

Pe Valea Bârgăului, oamenii pun, în ajunul Sângeorzului, la porți glijă în care se înfig crengi verzi sau chiar crenguțe cu flori, acestea marchează venirea primăverii și reînvierea vegetației.

În credința înaintașilor era că luna avea o mare putere de influență asupra culturilor, de aceea oamenii semănau porumbul, grâul, varza, ceapa și alte culturi abia după ce „luna nouă” se învechea (după ce treceau câteva zile de când s-a făcut lună nouă).

Bătrânii spuneau că atunci când se spală pisica sau fumurile din coșurile caselor și negura se lasă la pământ, când Soarele ne arde tare sau Luna apune în nori, dacă sarea se umezește în vasul în care este pusă sau dacă te pișcă muștele, va veni vreme grea, ploaie sau furtună.

Norii sunt purtați de „solomonari”, oameni foarte învățați, ce țineau într-o mână o carte, iar în cealaltă o cârjă. În casa trăsniță se credea că s-a ascuns diavolul și Ilie Proroc „a dat după el”.

De grindină sau furtună omul se poate apăra trăgând clopotele bisericii, punând pe foc un „mâțșor” care a fost sfințit în ziua de Florii sau aprinzând lumânarea care a rămas din noaptea de Înviere.

Dacă apune Soarele în roșeață, va fi vreme bună, dacă roșeața este mai intensă, iar pe margine are culoarea galbenă, va ploua.

Dacă auzi cântând cucul primăvara prima dată, e bine să ai la tine bani, semn că vei fi bogat întregul an.

La „plecarea de acasă” omul își face cruce și spune „Doamne ajută”!

Când ieși afară la drum, nu-i bine să mergi cu găleata goală, ci cu ea plină pentru a umbla bine tu și cel ce iese în cale.

Dacă iese pisica neagră în drum, când mergi undeva, este semn că-ți va merge rău, dar dacă în drum îți iese un câine este semn că-ți va merge bine.

Dacă te întâlnești cu hornarul (coșarul) e semn că-ți va merge bine toată ziua și vei avea noroc să-ți îndeplinești dorințele.

Când pornești la drum, chiar dacă ai uitat ceva, nu este bine să te întorci, deoarece se spune că nu o să umbli bine.

În ziua de 24 februarie, numită și „Capul primăverii”, dacă este soare și ursul iese din bârlog și își vede umbra, se spune că va mai veni o iarnă, iar ursul se întoarce în bârlog.

Dacă scapi piper pe jos se spune că te vei certa, în acea zi, cu unul dintre membrii familiei, însă este bine ca peste piper să pui sare, deoarece se crede că cearta n-o să mai aibă loc.

Bătrânii spuneau că dacă dormi în ziua de Sângeorz sau în ziua de Paști o să fii somnoros tot anul.

ISBN 978-630-6502-77-6
Editura Meritocrat Cluj-Napoca
meritocratj@gmail.com

